

Pašlaik par padomju laikā nostrādātajiem gadiem garīdzniekiem maksā pensiju gluži tāpat kā visiem. Lai pierādītu darba stāžu par laiku līdz 1991. gadam, Tieslietu ministrijas Sabiedrisko un reliģisko lietu departamentā kulta kalpotājiem jāizņem izziņa, ka cilvēks no tāda līdz tādam gadam ir strādājis šajā amatā tādā un tādā draudzē, un šī izziņa jāiesniedz Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā.

Piemēram, katoļu bīskaps Jānis Cakuls no 1949. līdz 1983. gadam, kad viņu iecēla par bīskapu, kalpojis par priesteri Rīgā Marijas Magdalēnas baznīcas draudzē. Nākamgad bīskaps atzīmēs kalpošanas 50. gadskārtu. Pašlaik viņš no valsts ik mēnesi pensijā saņem 54 latus. 1993. gadā, kad aizgāja pensijā, garīdznieks saņēma nepilnus 40 latus. Jānis Cakuls pastāstīja, ka priesteru atalgojums katoļu draudzēs arī tagad nav cieti noteikts, bet gan atkarīgs no ienākumiem, ko priesteris gūst, sniedzot ticīgajiem tādus pakalpojumus kā laulāšana, kristības, apbedīšana u.c. Maksa par tiem ir brīvprātīga un pēc katra ticīgā iespējām. Tāpat ienākumiem pieskaita arī kolekti jeb brīvprātīgos ziedojumus baznīcai. Prāvesta paša ziņā ir savākt naudu, lai uzturētu baznīcu un sevi. Viņam jāmaksā alga ērģelniekam, apkopējām par baznīcas uzkopšanu un veļas mazgāšanu, saimniecēm par gatavošanu, par ziedu kārtošanu, jāpērk sveces un citi baznīcā vajadzīgie priekšmeti, jāveic baznīcas remonts utt. Marijas Magdalēnas baznīcai par apkuri vien ziemā jāmaksā pat 300 lati mēnesī. Mācītājam jāsamaksā telefona un elektrības rēķins. Baznīcās, kuras augu dienu no pulksten septiņiem līdz pulksten 20 ir atvērtas gan dievlūdzējiem, gan tūristiem, nepārtraukti vajadzīgs dežurants. Uzkopj baznīcu naktī. Arī par to jāmaksā no ziedojumos savāktās naudas. Tāpat baznīcās dod savu tiesu kūrījas uzturēšanai. Trīs svētdienas gadā kolekte tiek vākta garīgā semināra vajadzībām. Lielajās katoļu draudzēs kolektē savāc vairāk naudas, taču lielāki ir arī šo dievnamu uzturēšanas izdevumi. Mazajās draudzēs, kur dievkalpojumā piedalās varbūt tikai 30 cilvēki, vienā reizē savāc dažus latus. Parasti priesteri lauku apvidū apkalpo vairākas draudzes. Lai tās apbraukātu, nākas tērēt naudu degvielai. Neraugoties uz to, baznīcas vadība katoļu priesterus mudina braukt tuvāk pie cilvēkiem, kuri sliktas satiksmes dēļ paši uz dievnamu netiek. Tur, kur nav baznīcu, dievkalpojumus notur klubos un citās telpās. Protams, finansiāli baznīcai šādi pasākumi nav izdevīgi. Kā pastāstīja kūrījā, katoļu mācītāji brauc ar lietotām, ārzemju draudžu un labdaru dāvinātām mašīnām. – Diez vai kādam katoļu mācītājam ir jauna mašīna. Pat arhibīskaps brauc ar lieto tu mašīnu, – teic J. Cakuls. – Katoļu mācītājam, lai cik tam liela vai maza draudze, pašam jātiek galā ar savu saimniecību. Pat lielākās draudzēs nav algota kasiera. Četras personas no draudzes komitejas ir tiesīgas rīkoties draudzes vārdā un draudzes komitejas locekļi piedalās ienākumu un izdevumu

Mācītājs un pensija? – Kā? – dažs nezina, jautās. – Viņi taču strādā līdz mūža galam un draudze viņiem maksā. Taču ja garīdznieks sasirgst, vecumdienās kļūst strādātnespējīgs? Kas tad gādā par atspaidu – valsts vai baznīca, vai neviens?

Kas gādā par garīdznieku VECUMDIENĀM

apspriešanās, tomēr naudas lietas kārto prāvests pats. Jau padomju laikā pārliecinājāmies, ka tur, kur kase ir garīdznieka pārziņā, saimniekošana ir veiksmīgāka un naudas baznīcas vajadzībām pietiek. Kūrīja prāvestam palīdz tikai ārkārtējos gadījumos. Ja viņam ir, piemēram, jāārstējas slimnīcā un nav tam naudas, kūrīja palīdz. Taču arhibīskaps visus mudina jau laikus apdrošināt savu veselību arī šādiem negadījumiem.

Likumā "Par valsts sociālo apdrošināšanu" kulta kalpotāji ir pieskaitīti pašnodarbinātām personām līdzīgi kā zvērināti notāri, advokāti, revidenti un prakses ārsti, kas veic individuālo darbu un saņem autoratlīdzību. Taču dzīvē notiek tā, ka retais no katoļu priesteriem maksā par sevi nodokļus. Vieniem nemaksāšanas iemesls ir mazie ienākumi no ziedojumiem, citi nevēlas sarežģīt savu dzīvi un par katru ienākušo ziedojumu atskaitīties valsts nodokļu instancēm. Protams, šajā situācijā priesteri vecumdienās nonāk gaudzām bēdīgā stāvoklī. Labi, ja ir kāds tuvinieks, kurš viņiem sniedz atbalstu. Parasti viņi nespēja gadus pavadīt pie savas draudzes, samierinājušies ar pieticīgu istabiņu baznīcas mājā, kur viņus apkopj radnieki vai sveši cilvēki, žēlsirdīgi ticīgie. Šobrīd bažas par vecumdienām māt ne vienu vien katoļu mācītāju. Izskan pat domas, ka vajadzētu kā cara laikos – kādu pansionātu nevarīgajiem kulta kalpotājiem vai ko tamlīdzīgu.

Kaut arī likums jau mācītājam pašam izvēlēties savu algu un no tās maksāt nodokļus kā pašnodarbinātai personai, luterāņu mācītāji reti izmantojot šādu iespēju. Evaņģēliski luteriskajās draudzēs mācītājus lielākoties darbā pieņem draudze. Tā arī tur savās rokās draudzes kasi un pārzina baznīcas dzīvi. Draudze slēdz ar mācītāju līgumu, tajā pēc abpusējas vienošanās nosaka, kāda būs mācītāja alga. No šīs algas draudze kā darba devējs maksā nodokļus. Protams, algas lielums ir atkarīgs no draudzes iespējām savākt ziedojumus. Atšķirībā no katoļu baznīcas luterāņi visus savus draudzes locekļus reģistrē. Viņi maksā gada iemaksu un piedalās kolektē. Ja draudze ir maza, arī mācītājam alga ir knapa. Turklāt luterāņu mācītājiem jāuztur ģimene. No šādas algas arī iemaksas valsts sociālajai apdrošināšanai ir niecīgas. Tādēļ pašlaik, lai kaut kā paši gādātu par savām vecumdienām, luterāņu mācītāji spriež par savu pensiju fonda vai kādas speciālas pensiju nodrošinājuma sistēmas veidošanu.

Vācijā ticīgie apgroza lielu naudu

Kā pastāstīja katoļu kūrījas kanclers Antons Smelters, kurš agrāk kalpojis draudzē Vācijā, tur kārtība pensiju maksāšanā garīdzniekiem ir citāda. – Nav iedomājams, ka Vācijā mācītājs savu atalgojumu ņemtu no kolektē savāktajiem ziedojumiem. Šī nauda tiek izmantota citiem nolūkiem, nekā tā ziņā ne algai. Vācijā valsts gādā par to, lai baznīcai naudas netrūktu. Kad cilvēks stājas darbā, viņam jāaut, pie kādas konfesijas viņš pieder. Ticīgajam, kurš atzīst savu piederību kādai draudzei, atvelk no algas desmito tiesu – nodokli 10 procentu apmērā. Valsts no šā nodokļa patur četrus procentus kā samaksu par pakalpojumu, pārējie seši procenti nonāk baznīcu un dažādu reliģisku fondu kasē. Tādā veidā tiek savākta nauda gan mācītāju algām, gan palīdzībai nabagiem un cietējiem dažādās valstīs. Tur apgrozās miljoni marku, jo vācieši ir devīgi un čakli maksātāji un baznīcai ziedo labprāt. Vācijā no baznīcas uzturēšanas izdevumiem 80 procentus maksā valsts. Taču tad arī jebkurš, pat vissīkākais remonts vai pārkārtojums dievnamā jāmaksā no valsts iestādēm. No ārzemēs savāktajiem ziedojumiem un nodokļiem atbalstu saņem arī draudzes Latvijā, – stāsta A. Smelters.

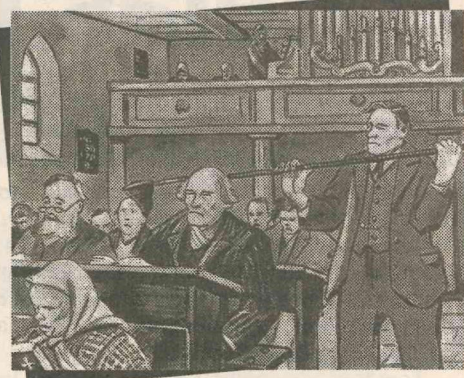
Bīskaps Cakuls gan piebilda, ka šāda nodokļu sistēma, lai arī cik ienesīga priekš baznīcas, Latvijā neder. Jo tā cilvēkus atstumtu no ticības.

Priesteru vecumdienas 30. gados

Cara valdīšanas laikā katoļu priesteriem valsts pensiju nemaksāja. Baznīcas garīgā vadība šo jautājumu atrisināja citādi – visus strādātnespējīgos priesterus iemitināja kādā plašākā draudzes mājā. Tur viņus apgādāja ar uzturu, apģērbu, apsildīja telpas un nodrošināja ar visu nepieciešamo. Šim nolūkam naudu deva bīskapija, bet bīskapijā nauda ienāca kā ziedojumi no draudzēm.

Līdz ar 1931. gadā pieņemto likumu par pensijām arī garīdzniekiem Latvijā radās iespēja vecumdienās saņemt pensiju. Viņiem pašiem gan bija par to jāgādā. No 1931. gada 1. septembra ik mēnesi bija jāiemaksā Valsts Bankas pensiju fondā divi procenti no garīdznieka algas un draudzes piemaksa tādā pašā apmērā.

Trīsdesmitajos gados katoļu garīdznieki algu no draudzes kases nesaņēma. Viņu ie-

nākumi bija atkarīgi no ticīgajiem sniegtajiem pakalpojumiem, no tā, cik cilvēku nokristīti, cik apbedīti, cik salaulāti, cik aizlūgumi jeb mises noturētas un cik par to samaksājuši ticīgie. Lai garīdzniekiem būtu skaidrība, uz cik lielu pensiju viņiem tiesības un cik jāiemaksā pensiju fondā, leklīti ministrijās Garīgo lietu pārvalde Rīgas arhidiecezes kūrījai deva norādījumu garīdznieku ar augstskolas izglītību algas pielīdzināt vidusskolas skolotāju ar augstskolas izglītību algām. Ja šie garīdznieki bija nostrādājuši līdz pieciem gadiem, viņiem rēķināja 229 latu algu, ja nokalpoti 5 – 10 gadi – rēķināja 259 latus, ja 10 – 15 gadi – 294 latus, ja nokalpoti 15 gadi un vairāk – tad 335 latus. Šo naudu viņi paši nesaņēma, taču no šādas summas viņiem ieskaitīja nodokļus. Kaut gan Katoļu Teoloģijas augstskola kopš 1928. gada bija tādā pašā limenī kā luterāņu Teoloģijas fakultāte pie Latvijas Universitātes, tomēr Katoļu Teoloģijas augstskolas izglītību oficiāli neatzina par augstāko izglītību. Katoļu garīdznieki to uzskatīja par lielu pārestību. Tas skāra arī priesteru vecuma nodrošinājumu. Tikai 1938. gadā, kad arī Katoļu teoloģijas fakultāti atļāva dibināt pie Latvijas Universitātes, tās absolventiem piešķīra augstskolas beigušo tiesības. Līdz tam ar augstskolu beigušo tiesībām bija tikai tie priesteri, kas studējuši ārzemēs, arī teoloģiju vai kristīgo filozofiju Pēterpils Garīgajā akadēmijā. Laikā no 1918. līdz 1938. gadam Latvijā tādi bija aptuveni 30 cilvēki.

Visus pārējos priesterus viņu tiesībās pielīdzināja sešklasīgās pamatskolas skolotājiem. Viņi algu saņēma pēc valsts ierēdņu kategorijām. Ja mācītājs bija nokalpojis no 10 līdz 15 gadiem, uz viņu attiecās 12. kategorija un attiecīgi algā rēķināja 185,50 latus. Šajā summā viena sestā algas daļa jeb 26,50 lati bija maksa par dzīvokli ar apkurināšanu un apgaismošanu. Ja mācītājs bija kalpojis no 15 līdz 20 gadiem, uz viņu attiecināja 21,56 latu algu.

Bīskaps un virsbīskapus likums par pensijām pielīdzināja sestās kategorijas valsts darbiniekiem ar algu 380 latiem pirmajā pakāpē līdz 528 latiem mēnesī piektajā pakāpē. 1931. gada likums paredzēja tiesības uz pensiju tiem priesteriem, kuri apkalpoja draudzes ar vismaz 500 draudzes locekļiem un kam pēc likuma bija tiesības vest dzimtsarakstus.

Vecuma pensiju saņēma garīdznieki ar 25 gadu izdienu un pēc 55 gadu vecuma 50 procentu apmērā no algas. Ja izdiens bija lielāks par 25 gadiem, par katru turpmāko gadu pieskaitīja divus procentus, līdz sasniegt 70 procentus no algas pēc 35 izdienas gadiem.

Valsts, maksājot garīdzniekiem pensijas, neko nezaudēja, jo izmaksām pietika naudas, ko paši garīdznieki un draudzes iemaksāja valsts kasē.

No 1940. līdz 1961. gadam garīdzniekiem valsts pensiju nemaksāja. Vienīgi veci, strādātnespējīgi garīdznieki un garīdznieki invalīdi saņēma niecīgus pabalstus no Rīgas metropolijas kūrījas kases.

Kopš 1961. gada noteica, ka strādājošie garīdznieki ik mēnesi kūrījas kasē iemaksās 3 – 5 rubļus mēnesī. No šā fonda kūrīja ik mēnesi izmaksāja strādātnespējīgiem garīdzniekiem 60 rubļus mēnesī. Garīdznieku skaits, kas šo naudu saņēma, bija pavisam niecīgs un svārstījās no 8 līdz 12 cilvēkiem. Visi kalpotspējīgie garīdznieki savus pienākumus veic tik ilgi, cik vien gadi un veselība viņiem ļauj.

Politiskā reklāma

APVIENĪBA "Tēvzemei un Brīvībai"/LNNK

Saraksts nr.17

Latvijas armijai un policijai: atbilstošu gatavību un pilsoņu uzticību!

Valsts aizsardzības un drošības kodolu jāveido no labi apmācītiem un apgādātiem profesionāļiem.

Tikai prasmīga sadarbība starp armiju un policiju, un Latvijas pilsoņiem veidos patiesi stingru valsts pamatu.

Juris Dobelis

TB/LNNK kandidāts darbam valdībā